

A Székelyföld nagygomba-világának kutatása

CSŰRÖS-KÁPTALAN Margit és
CSŰRÖS István emlékére

(Kivonat)

A kezdetektől, BENKŐ József és MÁTYUS István munkásságától, a 18. század hetvenes-nyolcvanas éveitől napjainkig mutatja be a tanulmány a Székelyföld nagygomba-kutatásának a történetét. A történelmi székely székek – Háromszék, Csík, Udvarhely-, Gyergyó, Maros- és Aranyosszék – területéről származó kutatási eredményeket a mai Maros megyéből és a peremterület néhány pontjáról származó adattal egészíti ki. LÁSZLÓ Kálmán, a térségbeli kutatás kiemelkedő egyénisége, a Hargita és Kovászna megyékből 1988-ig ismert nagygomba-taxonok számbeli összesítésekor 951 fajt és 9 változatot mutatott ki. A két megyéből közölt újabb taxonok a Maros megyei adatokkal együtt 1032-re emelik a korábbi számot.

*

A középpajtai BENKŐ József lelkész, botanikus, történész köztudottan először ismertette Erdély növényeit. A **Transsilvania sive magnus Transsilvanie Principatus...** (1778) első kötetében a vadon termő növényekről szóló fejezetben, a gombákra vonatkozó részben egy pöfeteg-nemzetségnevet (*Bovista*) és 13 ehető gombafaj latin nevét említette meg. Bár rövid részt szánt a gombáknak, így is fontos, értékes korabeli adatokat tár elénk. Megállapította, hogy Erdélyben nagyon sokféle (*diversitate infinitae*) gomba for-

dul elő. A fajok pusztá felsorolása mellett odafigyelt az elterjedésükre, gyakoriságukra, megjegyezte azt is, hogy mennyire közismertek. A sárga rókagomba (*Agaricus cantharellus* néven közölte), a mezei csiperke (*A. campestris*), a keserűgomba (*A. piperatus*) már akkoriban mindennél közismert volt, míg a cserepes gerebent (*Hydnum imbricatum*), az ízletes kucsmagombát (*Phallus esculentus*), a vaskos mozsárütőgombát (*Clavaria pistillaris*) abban az időben is kevesen ismerték. Ritka volt az erdei szömörccsög (*Phallus impudicus*), viszont a fehér szarvasgomba nem volt ritka a Csíki-havasokban („*Lycoperdon cervinum in montibus Sedis Csík non infrequens*”).

A kézirat, nemrég magyar fordításban kiadott munkájában (**Transsilvania specialis**) „porgomba” (*Lycoperdon cervinum*) név alatt Franciscus FASCHING (1744) nyomán a Hargitáról is közölte ezt a földalatti gombát. A kolozsvári jezsuita főiskola tanárának, FASCHINGnak ezt az adatát az első gombalelőhelyadatok között tarthatjuk számon a Székelyföldre vonatkozóan. Nagyobb mennyiségben termett a „szarvasgomba” (*Lycoperdon cervinum*) Csík-szentdomokos, Csíkszenttamás és Csíksjenőfalva határában, mint máshol, és a zab aratása előtt gyűjtötték be, tudjuk meg BENKŐTől. Botanikai gyűjtése során összeállított fajlistáit MOLNÁR Ker. János közölte le a **Phytologicon**-ban (1780), majd a **Magyar Könyv-ház** kötetiben (BENKŐ, 1783) munkákban. A három munkában a növényfajok között huszonegy (21) nagygombafaj szerepel, mintegy 40 korabeli magyar elnevezéssel együtt: „a Légy ölö gomba (*Agaricus muscarius*)”, „a Medve v. Tinó Gomba (*Boletus bovinus*)”, „a Tövisszes hasú Gomba (*Hydnum imbricatum*)”, „a Kis lentsés v. Köbölke Gomba (*Peziza lentifera*)”, „az Ur Gomba (*Agaricus equestris*)”, „a Bozza-fa gomba (*Auricula Judae*)” stb. ... A magyar növényneveket összeállító úttörő botanikusok között számoltartott BENKŐnek (KÁDÁR-PRISZTER, 1992) egyben a 18. századi gombaneveink megőrkítésében is jelentős szerepe van.

BENKŐ kortársának, a vármegyei „physicus” MÁTYUS Istvánnak az **Ő és Új Diacteti-**

ca (1787) c. művében más gombafajokkal is találkozhatunk: „a Tövis-aly-gomba (*Agaricus Mouceron*), Szent György gomba (*Agarici Georgii*), Hirip-gomba (*Boletus ferrugineus*), Lasagomba.” MÁTYUS a fehér szarvasgombának más lelőhelyéről is tudott, „találtatik nálunk a *Tsíki* és *Gyergyói* havasokban”, írta. Nem véletlen, hogy ennek a gombafajnak többször is lejegyezték a lelőhelyét, más gombára pedig nem utalnak ilyen adattal. A föld alatt termő szarvasgombák ma is különlegesebbnek számítanak, mint a gyakoribb, „közönségesebb földfelettek”, kitűnő ízűek és nem utolsó sorban pénzbeli értékük is nagy. MÁTYUS, alapul véve HALLER Alberto munkáját (**Nomenclator ex historia plantarum indigenarum Helvetiae**, 1769), több mint kétszáz évvel ezelőtt kiválóan kikövetkezteti, hogy az azonos szélességen fekvő Erdély-nek és Svájcnak hasonló lehet a gombavilága. Észrevétele mára jól beigazolódtott. Az utóbbi 15 évben megjelent négykötetes **Pilze der Schweiz** c. munkájukban BREITENBACH és KRÄNZLIN svájci mikológusok számottevő olyan fajt ismertettek, melyet már térségünkben is közöltek. Míg BENKŐ először közöl magyarul gombákat LINNÉ rendszere szerint, addig MÁTYUS az, aki elsőként, mondhatni részletesen ír nyelvünkön a gombák alakjáról, termőhelyi, megjelenési sajátosságairól. A gombák egyes csoportjaira, rendszertani egységekre, nemekre (génuszok) jellemző bélyegekre hívta fel a figyelmet, a tudomány akkori állása szerint: pl. „*Agaricus*nak hívják, a’ mellyeknek az alsó felek leveles, *Polyporus*nak a’ mellyeknek lyukatos, *Pezizának* a’ mellyeknek a’ süvegek harang forma” stb.

Azt, hogy a MÁTYUS által bemutatott tizenkilenc fajt nemcsak „Helvetiában” ismerték, hanem Erdélyben is, jól bizonyítja, hogy mindeniknek van (volt) magyar elnevezése.

A 19. századból az utolsó évtizedig a területre elenyésző gomba-adattal rendelkezünk. A magyar mikológia megalapítóiként számontartott SCHULZER István, KALCHBRENNER Károly és HAZSLINSZKY Frigyes, koruknak európai hírű mikológusai nem jártak a Székelyföldön. SCHULZER a Bánságban, Nagyvárad és Rézbánya környékén gyűjt, HAZS-

LINSZKY a bánsági-erdélyi határvidék nagy-gombáit kutatja. A század első felében mindössze TÉGLÁSI ERCSEI József mérnök, Kolozs megye erdőfelügyelője közölt két fajt a közeli területekről (1844), Torda-megye növényzetének leírásában. A „pörközepű pöfeteg”-et (szarvasgomba, *Lycoperdon cervinum* v. *Tuber cibarium*) jelezte a „topliczai v. nagy-görgényi erdők”-ből. Mint gyógynövényről, a „méhszedítő pöfeteg”-ről (*Lycoperdon bovista*) is említést tett, lelőhely feltüntetése nélkül.

Erdély virágtalan növényeinek kiváló kutatója, a nagyszebeni születésű Michael FUSS a század második felében a Fogarasi- és Ruszka-havasokból, Nagyszeben, Nagycsűr, Brassó, Segesvár környéki „kriptogám növények” között számottevő, mintegy 160 nagygombafajt is felsorolt. A Székelyföldről csak 2 korallgombát, a *Clavaria coralloides* L.-t (FUSS, 1857, 1878) és a *Clavaria abietina* (Pers.) Fr.-t (1878) közli Borszékről, a Csíki-havasokból (Hargita) pedig egy mozsárütőgomba-fajt, a *Clavaria Ligula* Fr.-t (1878) említette meg.

A kutatás terén a múlt század kilencvenes éveikig tartó pangása után már jó eredménynek számít, hogy a brassói evangélikus leányliceum tanára, Julius RÖMER Kovászna és környéke növényzetének leírásában (1895) hét gombafajt is felsorolt a háromszéki Zaboláról: *Boletus edulis*, *B. rufus*, *B. scaber*, *Cantharellus cibarius*, *Lactarius piperatus*, *L. volemus* és *Russula virescens*.

A századfordulón ISTVÁNFFI Gyula és HOLLÓS László híres mikológusok a Székelyföld gombáira vonatkozó ismeretek fejlesztéséhez, bővítéséhez is hozzájárultak.

Kolozsvár szülőtte, ISTVÁNFFI Gyula 1895-ben az **Adatok Magyarországi gombáinak ismeretéhez** c. munkájában 40 gombát említett meg a Székelyföldről. BENKŐ és MÁTYUS után jó száz év múlva ő közül újból népi elnevezéseket is a térségből. A gombák nagy-részt SZILVÁSSY János borszéki fürdő- és bányorvos küldte ISTVÁNFFI-nak, Borszékről, Sepsiszentgyörgyről pedig BARABÁS Sándor gyak. orvostól „harapégés, csipkealjgombát (*Polyporus ovinus* Schaeffer)” kapott. Remek-

művében, **A magyar ehető és mérges gombák könyvében** (1899) is a legtöbb fajnál gombanevek révén, és még egy adatközlő, TAMÁS Albert (Udvarhely m.) jelzései által utalt a Székelyföldre.

A 20. század elején „földicsillagokat” (*Geaster*) és pöfeteggombákat (*Calvatia*, *Lycoperdon*, *Bovista*, *Scleroderma*) HOLLÓS László közölte Borszékéről, a **Magyarország gasteromycetái**-ban (1903), szintén SZILVÁSSY-nak köszönhetően. További pöfetegfajokra vonatkozó lelőhelyek még Tusnád, Székelyudvarhely (TÖRÖK nyomán), Torja és Bükkszád. Másik remekművében, a **Magyarország földalatti gombái, szarvasgombaféléi**-ben (1911) az alábbi fajokat közölte a Székelyföldről: *Choironomyces meandriiformis* Vitt.: Ozsdola, Étfalva (Három-szék m.), Borszék, Csíszentmihály, Csíkszent-lélek, Ditró (Csík m.), *Elaphomyces granulatus* Fr. (Szentegyházás-Oláhfalu), *E. variegatus* (Székely-Udvarhely, gyűjtő TÖRÖK), *Gauteria graveolens* Vitt., *G. morchaelliformis* Vitt. (Borszék, gy. SZILVÁSSY), *Hysterangium fragile sensu* Hesse (Borszék, Remete és Csík-mindszent).

A mikrogomba-kutató és botanikus MOESZ Gusztáv érdeklődése már brassói tanár korában (1899–1906) a virágos növények és a vidék moszatjai felé fordult. A háromszéki Réty-hez fűződnek első mikológiai megfigyelései, itt találta meg először az egres amerikai lisztharomtatja kórokozó tömlősgombafajt, itt gyűjtött összesen 76 gombát. Miután a **Gombák a Székelyföldről** c. dolgozatában (1929) először mutatja be a kutatás történetét, összeállítja a térségből addig ismert gombák listáját és közli a mikro- és makroszkopikus gombák kutatásának az irodalmát. Ezzel MOESZ lényegében megalapozza a székelyföldi gombakutatást. Tíz évvel később újabb 52 gombát publikál (MOESZ, 1939), melyeket majdnem mind a geológus BÁNYAI János gyűjtött.

A budapesti Növényrendszertani Intézet tanára, BÁNHEGYI József a *Discomyceták*, *Myxomyceták* és *Laboulbeniák* kutatója székelyföldi gyűjtőtűjtőiről (1. táblázat) két közleményben számolt be. Az elsőkben csészegombákat, a

másodikban nyálkagombákat közölt (BÁNHEGYI, 1942, 1944).

A Szent Anna-tónál, Kommandón és az Úz-völgyében a negyvenes évek elején BOHUS Gábor, a budapesti Természettudományi Múzeum mikológusa galambgombákat (*Russula*) gyűjtött (BOHUS, 1940). A ritka okkerszínű vargánya (*Boletus impolitus* Fr.) bő terméséről 1941-ben számolt be, egy Szent Anna-tó környéki bükkösből. Ugyanitt tömegesen fordultak elő a rózsás galambgomba (*Russula aurora* Krombh.) termőestei is (BOHUS, 1944).

Első ízben végeznek gombatársulástani, gombacönológiai felméréseket a területen az erdélyi magyar botanika kiváló képviselői, CSŰRÖS-KÁPTALAN Margit és CSŰRÖS István (1956), a kolozsvári Bolyai Egyetem tanárai, a Hargita lucfenyeseiben (*Piceetum excelsae carpaticum*). Kevert erdőre (nyír-bükk-lucfenyő), lucfenyvesre, száraz tölgyesre (*Quercus robur*, *Q. petraea*) és bükkösrre jellemző szaprofiton és mikorrhizás fajokat közölte CS. KÁPTALAN Margit Kászonyújfalu vidékéről (CSŰRÖS-KÁPTALAN, 1958).

Nagygomba-világunk feltárása Sepsiszentgyörgy szülőtte, LÁSZLÓ Kálmán úttörő munkássága révén élénkül meg igazán. Előzetesen a botanika terén jelentős eredményeket ér el. Mikológus pályájának a kezdetén BABOS Margit, a budapesti Magyar Természettudományi Múzeum gombásza segíti, irányítja. Első mikológiai jellegű közleményét is BABOS Margittal és Gheorghe SILAGHI-val (később SÁLÁGEANU, a kolozsvári BABEŞ-BOLYAI Tudományegyetem mikológusa) közösen írta, 1968-ban, Brassó, Tusnádfürdő, Sepsiszentgyörgy és Sugásfürdő környékén gyűjtött ritka fajokról. A hetvenes-nyolcvanas években a Székelyföldről egyéni közleményeiben közel 500 gombát, jó részt kalaposgombákat ismertetett. További 300 nagygomba-taxon közlésénél első vagy társszerző. A kutatás történetének a bemutatásával, gombákra vonatkozó adatok összesítésével (1984, 1988) és főleg szorgalmas, hatalmas gyűjtőmunkájával megalapozta a székelyföldi nagygombakutatást. Először közöl Erdélyből egyénileg vagy társszerzőkkel olyan Európa-szerte is ritka fajoz

kat mint: a kárminhúsú csiperke – *Agaricus langei* (Moell.) Moell.: Brassó (LÁSZLÓ, 1972), a szekszárdi csiperke – *A. maskae* Pilát: Rugonfalva (LÁSZLÓ, 1984), a sötétszálás csiperke – *A. fuscofibrillosus* (Moell.) Pil.: Balavásár (LÁSZLÓ, 1972), a csoportos csiperke – *A. bohussii* Bon: Marosvásárhely (PÁZMÁNY–LÁSZLÓ, 1987), az illatos kocsonyás álpöfeteg – *Melanogaster odoratissimus* (Vitt.) Tul.: Brassó (LÁSZLÓ, 1972), a bársonyos róka-gomba – *Cantharellus friesii* Quél.: Brassó (SILAGHI–LÁSZLÓ, 1968), a pikkelyes pereszke – *Armillariella luteovirens* (Alb. et Schw. ex Fr.) Gill.: Nagykalota (LÁSZLÓ–PÁZMÁNY, 1976), a vörösbarna vargánya – *Boletus pinicola* (Vitt.) Vent.: Gyulakuta (PÁZMÁNY–LÁSZLÓ, 1976), a tavaszi nyirokgomba – *Hygrophorus marzuolus* (Fr.) Bres.: Brassó (SILAGHI–LÁSZLÓ, 1968). Folyamatosan kapcsolatban áll az anyaországi mikológusokkal. ALBERT László és SARKADI Zoltán, budapesti gombászokkal **A nagy-gombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovász-namegyékben** c. közleményben (1988) közös gyűjtőútjaik eredményeiről számoltak be. Ebben a dolgozatban található meg a MISKY Mihály által Székelykeresztúron gyűjtött 71 faj is. A Magyar Mikológiai Társaság LÁSZLÓt 1983-ban a gombakutatás terén elért kimagasló eredményeiért CLUSIUS díjjal tünteti ki. Legfőbb munkatársával, PÁZMÁNY Dénes mikológussal, botanikussal, a kolozsvári Agrártudományi Egyetem professzorával 8 közleményben Erdély területéről közöltek gombaritkaságokat. Az erdélyi és egyben a magyar tudományos élet két kiváló mikológusának a gombagyűjteményét a Székely Nemzeti Múzeumban őrzik.

A Bodoki-hegység flórájáról írt doktori értekezésében a botanikus KOVÁCS Sándor (1979) LÁSZLÓ Kálmán Sepsibükszád, Málnás, Oltszem stb. környéki gyűjtéséből sorol fel nagy-gombákat. A botanikai munkák közül még MIKLÓSSY Vilmos (1980) dolgozata tartalmaz gombafajokat, Csíkmindszent környékéről.

A „csodás lápok” gombavilágának a kutatása a század első felében kezdődik. A Mohos havasi tőzeglápból első ízben MOESZ, BOHUS és BÁNHEGYI közöltek gombákat, itt

gyűjtötték később BABOS, LÁSZLÓ és SILAGHI (1968) a *Suillus flavidus* (Fr.) Sing. érdesnyelű-tinóru fajt. Zsögödfürdőről a *Bovistella paludosa* (Lév.) Lloyd-ot, a Bélbóri medence lápjaiából a *Galerina mniophila* (Lasch.) Kühn. és az *Omphalina sphagnicola* (Berk.) Mos. fajokat SILAGHI és I. Traian ȘTEFUREAC botanikus, a bukaresti Botanikus Kert professzora (1969) közölték. A tőzegmoha-kénvirággombát (*Hypholoma elongatipes* Peck.–Lucs, Mohos), a lápi galambgombát (*Russula paludosa* Britz.–Lucs), a *Lactarius sphagneti* (Fr.) Neuh. (Lucs) és a Büdösfürdő tőzeges talajából előkerült gödrös szarvasgombát (*Hydnotria tulasnei* Berk) LÁSZLÓ publikálta (1972).

Három tőzeglápra vonatkozóan – a Mohos, Lucs és a Poiana Ștampeii-láp –, összehasonlító gombacönológiai vizsgálatot Adriana POP (1981), a kolozsvári Biológiai Kutató Intézet mikológusa végezett. A lápi növénytársulások – *Pino-Sphagnetum magellanicum*, *Sphagno-betuletum pubescentis* és *Sphagno-Piceetum* – gombái között fennálló hasonlóságokat vizsgálta. További adatokat LÁSZLÓ, ALBERT és SARKADI közöltek a Mohosból és a Lucsból, akárcsak a Libántelep és Csíkkarcfalva közeli Ördög-tó-lápból (1. táblázat). Három ritka fajt a béka-, a kígyó- és a bőrgombák nemzetségéből LÁSZLÓ, PÁZMÁNY és KOVÁCS (1981) gyűjtötték a Veresvíz-völgy (Nemere-hegység) tőzeglápjában: *Omphalina oniscus* (Fr. se Fr.) Quél., *Mycena dissimulabilis* (Britz.) Sacc., *Dermocybe aureifolia* (Peck.) Mos.

Földalatti gombákat a térségre vonatkozóan HOLLÓS 1911-ben megjelent műve után jó ötven évig nem közöltek. SZEMERE László a Kárpát-medence földalatti gombáit ismertető monografikus művében (1965) a labirintusos szarvasgombát (*Geoporella suevica* Soehn., gyűjtő: BÁNHEGYI) Maroshévízről, az üreges szarvasgombát (*Tuber excavatum* Vitt.) a Hargitáról közölte. Igazából a nyolcvanas években lendül fel a földalatti gombák kutatása. Jelentős eredményeket PAP Géza, PÁZMÁNY Dénes, MISKY Mihály és MISKY Zsuzsa érnek el Székelykeresztúr és Rugonfalva földalatti gombavilágának a feltárása során (2. táblázat, 2. térkép).

Marosszékből (Maros m.) és Aranyos-
székből (Kolozs m.) kevés adattal rendelkezünk.
Az eltérő növénytakarónak (SOÓ, 1940) tulaj-
doníthatóan a Mezőségre benyúló Marosszék
vidéke és Aranyoszék egyéb és másabb gom-
báknak adhat éleletteret. A Maros és a Szamo-
sok közötti erdős sztyepp Mezőségen az erdő-
irtás miatt a pusztafüves sztyepp növényzet hó-
dított teret (CSÚRÖS, 1973, 1974). Nem ismer-
jük a terület árvalányhajasainak, a napsütötte
lejtőkön elterjedt barázdált csenkesz-törpesá-
sosok, a szikesedő-félszikes ártéri rétek, a szike-
sek gombáit.

A mai Maros megyéből mindössze 25
fajt és 1 változatot ismerünk, ezek közül 7 fajt
nem közöltek Hargita és Kovászna megyékből.
(lásd az **Újabb nagygomba adatokat**).

Aranyosszéken a természetvédelmi terü-
letnek nyilvánított Tordai-hasadékot (Kolozs m.)
Maria BECHET botanikus és Gheorghe SÁLÁ-
GEANU mikológus vizsgálták (BECHET-
SÁLÁGEANU, 1974). Gombacönológiai szem-
pontból is jelentős munkájukban négy növény-
társulásból – *Salici–Populetum*, *Quercu pet-
raeae – Carpinetum*, *Pinetum nigrae* cult. és
*Carici (humilis) – (Brachiopodium pinnati
transsilvanicum)* – 165 nagygombát ismertettek.
A Székelyföld többi részéről az alábbi fajok nem
ismertek az irodalomból:

Auricularia mesenterica (Dicks.: Fr.)
Pers., *Clitocybe geotropa* (Bull.: Fr.) Quél., *C.
radicellatus* Gill., *Micromphale foetidum* (Sow.:
Fr.) Sing., *Mycena flavoalba* (Fr.) Quél.,
Cystolepiota seminuda (Lash) Bon, *Psilocybe
coprophila* (Bull.: Fr.) Kumm., *Astraeus hygro-
metricus* (Pers.) Morgan, *Gastrum striatum*
DC., *Scleroderma verrucosum* Bull.: Pers.

További négy taxon szintén csak innen
ismert: *Clitocybe bresadoliana* Sing. (PÁZ-
MÁNY–LÁSZLÓ, 1987), *Mycena diosma*
Krieglsteiner et Schwöbel (PÁZMÁNY–LÁSZ-
LÓ, 1985), *Russula vesca* Fr. f. major Bon.
(PÁZMÁNY, 1992/93), *Russula vesca* Fr. f.
pectinata Britz. (PÁZMÁNY, 1992/93).

Újabb kutatási eredmények

LÁSZLÓ 1984- és 1988-ban az addig is-
mert irodalom alapján Hargita és Kovászna
megyékből 951 fajt és 9 változatot állapított meg.
Erdélyi viszonylatban is új adatokat 1989-ben, a
Morva Nemzeti Múzeum mikológusa, ANTO-
NÍN Vladimír közöl, Hargita megyéből: *Crep-
idotus cesatii*, *Crepidotus mollis* var. *calolepis*,
Lentinellus flabelliformis, és *Mycena olida* (lásd
az **Újabb nagygomba adatokat**).

Szülőfalum határának, a felsőháromszéki
Gelence környékének gazdag nagygomba-vilá-
gát 1994-ben kezdtem el feltárni, mostanáig 264
fajt és 3 változatot közöltem. Közülük első erdélyi
adat a ritka barnapikkelykés álrókagomba
(*Hygrophoropsis fuscusquamulosa*), a tönkje al-
ján sárga *Hygrocybe flavipes* nedűgomba és a
fehéretejű kígyógomba fekete változata (*Mycena
galopus* var. *nigra*).

A Magasbükk-hegység (Gyergyói-hava-
sok) nagygombáit LÁZÁR Zsolt mikológus, a
budapesti Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem
doktorandusza kutatja, ahonnan 152 fajt közölt
(1999). Az említett intézmény gombászaival, RI-
MÓCZI Imre egyetemi tanárral és PÁL-FÁM Fe-
renc doktorandusszal 1998-ban a Mohos, Lucs és
Borzont melletti Nyíres-lápokban gombásznak. A
Nyíresből a *Hygrocybe ortoniana* citromsárga, apró
termetű nedűgombát először közlik Erdélyből.

Újabb földalatti gombákat PAP, PÁZ-
MÁNY és MISKY közöltek 1987- és 1991-ben.
Legújabban BRATEK Zoltán, a budapesti EÖT-
VÖS Lóránt Tudományegyetem mikológus-ta-
nársegédje és munkatársai (1999) a Kárpát-
medence új és ritka földalatti gombáit bemutató
dolgozatukban az *Endogone flammicorona* és a
Tuber regianum fajok első erdélyi lelőhelyeit
publikálják. A *Tuber regianum* Közép-Itáliából
leírt szarvasgombafaj világviszonylatban másod-
ízben Segesváron kerül felszínre.

A népi gombanevek és hiedelmek kuta-
tásában ZSIGMOND Győző etnográfus, etno-
mikológus ért el jelentős eredményeket.

Újabb nagyomba adatok

A továbbiakban az említett LÁSZLÓ-féle összesítés (1988) óta Hargita és Kovászna megyéből közölt újabb adatok sora következik. A két jegyzék tartalmazza a két megyéből eddig nem ismert, de Maros megyéből közölt fajokat is. A rendszertani kategóriákat BREITENBACH-KRÄNZLIN (1984–1995), a fajok és változatok latin neveit KRIEGLSTEINER (1991, 1993) munkái szerint ismertetem.

ASCOMYCETES

Ciboria bulgarioides (Rabenh.) Boudier – Magasbükk: sípálya, lucfenyő tobozán (LÁZÁR, 1999)

Helvella macropus (Pers.: Fr.) P. Karsten – Gelence: Cserés, kocsánytalan tölgyesben (*Quercetum petraeae*) talajon (SÁNTHA, 1998)

Leotia lubrica (Scop.) Pers. – Gelence: Zúgás, fenyvesben (*Picea, Abies*), talajon (SÁNTHA, 1998)

Mitrlula paludosa Fr. – Lucs láp, fakorhadékon (PÁL-FÁM-LÁZÁR-RIMÓCZI, 1999)

BASIDIOMYCETES

Heterobasidiomycetes

Tremellales

Pseudohydnum gelatinosum (Scop.: Fr.) P. Karst. – Gelence: Hintófa, lucfenyő (*Picea*) csonkon (SÁNTHA, 1998)

Holobasidiomycetes

Aphyllphorales

Cyrtidia salicina (Fr.) Burt. – Magasbükk: Medgyes nyereg, fűzfán (LÁZÁR, 1999)

Gloeophyllum abietinum (Bull.:Fr) P. Karst. – Magasbükk: Kovács Péter, lucfenyves (LÁZÁR, 1999)

Hapalopilus rutilans (Pers.: Fr.) P. Karst. – Magasbükk: Mogyorósbükk, Kovács Péter, mogyoróágon (LÁZÁR, 1999)

Heterobasidion annosum (Fr.) Bref. – Magasbükk: Medgyes patak, Fűrész-p. (LÁZÁR, 1999)

Macrotyphula fistulosa (Holmsk.: Fr.) Peters. – Gelence: JANCsÓK kertje (*Ladia*), égeresben, korhadt hamvas éger (*Alnus inca-na*) ágakon (SÁNTHA, 1998)

Sarcodon scabrosus (Fr.) P. Karst. –

Magasbükk, patak mellett, erdeifenyvesben (LÁZÁR, 1999)

Sparassis crispa (Wulf. in Jacq.) Fr. – Magasbükk: Fűrész-patak, Mogyorósbükk p., lucfenyvesben (LÁZÁR, 1999)

Polyporales

Lentinellus flabelliformis (Bolt.: Fr.) Ito – Szent Anna-tó, korhadt rezgő nyárfa (*Populus tremula*) törzsén (ANTONÍN, 1989)

Boletales

Hygrophoropsis fuscusquamulosa P. D. Orton – Gelence: Kormos, szőrű (*Nardus stricta*) és szittyó (*Juncus*) között, det. BABOS Margit, Budapest (SÁNTHA, 1998)

Agaricales

Agaricus bohussii M. Bon – Marosvásárhely: Somos tető, lomberdőben (PÁZMÁNY-LÁSZLÓ, 1987)

A. fuscifibrillosus (Moell.) Pil. – Balavásár, det. BOHUS Gábor és BABOS Margit, Budapest (LÁSZLÓ, 1972)

Aspropaxillus giganteus (Sow.: Fr.) Kuehn. et Mre. – Magasbükk: Oltforrás, lucfenyves szélén (LÁZÁR, 1999)

Conocybe lactea (J. Lge.) Métr. – Gelence: Kános, fű között (SÁNTHA, 1996)

Coprinus radians (Desm.: Fr.) Fr. – Gelence, kertben hulladékon (SÁNTHA, 1996)

Crepidotus cesatii (Rabh.) Sacc. – Hargita-füldő, bükkfatörzsön (ANTONÍN 1989)

C. mollis (J. Schff.: Fr.) Kummer var. **ca. lolepis** (Fr.) Pilát – Szent Anna-tó, rezgő nyár-fán (ANTONÍN, 1989)

Entoloma papillatum (Bres.) Dennis – Gelence: Kormos (Arrosok), borókák mellett, gyeppen (SÁNTHA, 1996)

E. vernum Lundell – Gelence: JANCsÓK kertje, vegyes erdő mellett kaszálón, det. RIMÓCZI Imre, Budapest (SÁNTHA, 1998)

Galerina paludosa (Fr.) Kuehn. – Mohos láp (*Pinus, Betula*) (PÁL-FÁM-LÁZÁR-RIMÓCZI, 1999)

Hygrocybe flavipes (Britz.) Arnolds – Gelence: JANCsÓK kertje, vegyes erdő mellett, kaszálón, revid. ZAGYVA Tibor, Felsőszőlők (SÁNTHA, 1998)

H. laeta (Pers.: Fr.) Kumm. – Gelence: Arrosok, fű között (SÁNTHA, 1998)

H. ortoniana M. Bon – Borzont: Nyíres-láp,

tőzegesedő lápréten (PÁL-FÁM-LÁZÁR-RIMÓCZI, 1999)

H. persistens (Britz.) Sing. – Gelence: Kormos, gyepben (SÁNTHA, 1998 a)

Inocybe cicatricata Ell. et Ev. – Maroshévíz, *Piceetum abietis* (PÁZMÁNY, 1987)

Laccaria bicolor (Mre.) Orton var. **pseudobicolor** (Bon) Pázmány – Rugonfalva, gyertyános-tölgyesben (*Carpino* – *Quercetum petraeae*) (PÁZMÁNY, 1990/91a)

Lepiota helveola Bres. – Dicsőszentmárton, kertben (LÁSZLÓ, 1972)

Lyophyllum (Tephrr.) **rancidum** (Fr.) – Gelence: Lapos él, fenyvesben, det. PÁZMÁNY Dénes, Kolozsvár (SÁNTHA, 1998)

Macrolepiota konradii (Huijsm.: P. D. Ort.) Mos. – Szászbogács, gyertyános szélén (PÁZMÁNY, 1985)

Mycena abramsii Murr. – Gelence: JANCZÓK k. (*Ladia*), égeresben (*Alnetum glutinosae*), korhadt ágakon (SÁNTHA, 1998 a)

M. acicula (Schaeff.: Fr) Kumm. – Gelence: Tanórok, fenyvesben (*Piceetum*) (SÁNTHA, 1998)

M. aurantiomarginata (Fr.) Quél. – Gelence: Kormos, boróka (*Juniperus communis*) alatt (SÁNTHA, 1998 a)

M. crocata (Schrad.: Fr.) Kumm. – Gelence: Jávoros, ültetett hegyi juharosban (*Aceretum pseudoplatani* cult.) (SÁNTHA, 1998)

M. filopes (Bull.: Fr.) Kumm. – Gelence: Tanórok, korhadt ágacsok, moha között (SÁNTHA, 1998 a)

M. galopus (Pers.: Fr.) Kumm. var. **nigra** Fl. Dan. – Gelence: Hintófa, fenyves szélén, moha, korhadék között (SÁNTHA, 1998 a)

M. olida Bres. – Szent Anna-tó, útszélén, lucfe-nyő és bükkfa mellett talajon (ANTONÍN, 1989)

M. renati Quél. – Gelence: Cserés, kocsánytalan tölgyesben, korhadt faágon (SÁNTHA, 1998 a)

M. rorida (Scop.: Fr.) Quél. – Gelence: Hintófa, korhadt fenyőágon (SÁNTHA, 1998 a)

M. sanguinolenta (Alb. & Schw.: Fr.) Kumm. – Gelence: Tanórok, korhadt fenyőágon (SÁNTHA, 1996)

Pholiota squarrosoides Peck – Szent Anna-tó, bükkfatörzsön (ANTONÍN, 1989)

Pluteus nigrofloccosus (R. Schulz.) Fav. – Gelence: Kormos, korhadt lucfenyő (*Picea*) tuskóján (SÁNTHA, 1998)

P. romellii (Britz.) Sacc. – Tusnádfürdő: Súlyomkő, lombhullató fa törzsén (ANTONÍN, 1989)

Psathyrella marcescibilis (Britz.) Sing. – Gelence: Málnás, kövek között, füves-csalános helyen, det. BOHUS Gábor, Budapest (SÁNTHA, 1998)

Rickenella fibula (Bull.: Fr.) Raith. – Gelence: Hintófa, mohában (SÁNTHA, 1998)

Tricholoma pardalotum Herink & Kotl. – Gelence: Kollát (*Abies*, *Picea* és *Fagus*) (SÁNTHA, 1998)

Russulales

Lactarius turpis (Weinm.) Fr. – Magasbükki: Mogyorósbükki patak, nyírfa alatt (LÁZÁR, 1999)

Russula albonigra Krbh. – Gelence: Kormos, lucfenyő és boróka alatt (SÁNTHA, 1998)

Russula fragilis (Pers.: Fr.) Fr. f. **violascens** (Gill.) Sing. – Nemere hegység: Veresvíz-völgy, *Piceetum abietis* (PÁZMÁNY 1992/93)

Földalatti gombákat bemutató 1987-es év-számú, valószínűleg később megjelent PAP-PÁZMÁNY-MISKY dolgozat újabb adatait LÁSZLÓ az 1988-as, taxonokat összesítő munkájához már nem használhatta fel, mert egyáltalán nem hivatkozik rá. Ezért az alábbi listában ebből a dolgozathoz is szerepelnek a területre új fajok. A Székelyföldről eddig 68 földalatti gombafajt és 4 változatot ismerünk.

ZYGOMYCETES

Endogone flammicorona Trappe et Gerd. – Sepsiszentgyörgy (BRATEK et al., 1999)

E. macrocarpa (Tul. et Tul.) Tul. et Tul. – Székelykeresztúr, gyertyános-tölgyesben (*Carpineto* – *Quercetum petraeae*) (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1991)

E. microcarpa Tul. – Székelykeresztúr, Rugonfalva (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

E. pisiformis Link – Székelykeresztúr, gyertyános-bükkösben (*Carpino-Fagetum*); Rugonfalva (*Carpino* – *Quercetum petraeae*) (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1990/91)

ASCOMYCETES

Elaphomyces anthracinus Vitt. – Székelykeresztúr, Carpineto – *Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

E. leveillei Tul. – Rugonfalva, bükkösben

(*Fagetum silvaticae*) (PAP-PÁZMÁNY-MISKY 1991)

Genea lespiaultii Cda – Rugonfalva, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

G. sphaerica Tul. – Székelykeresztúr, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

Pacyphloeus melanoxanthus Tul. & C. Tul. – Rugonfalva, *Carpineto-Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

Stephensia bombycina (Vitt.) Tul. & Tul. – Székelykeresztúr, gyertyános-kocsánytalan tölgyesben (*Carpineto – Quercetum petraeae*) (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

Tuber brumale Vitt. – Székelykeresztúr, Rugonfalva (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

T. ferrugineum Vitt. – Székelykeresztúr, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

T. fulgens Quél. – Székelykeresztúr, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

T. mesentericum Vitt. – Székelykeresztúr, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

T. murinum Hesse – Rugonfalva, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

T. rapaeorum Tul. & Tul. – Rugonfalva, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

T. regianum Montecchi et Lazzari – Segesvár, *Carpino – Quercetum petraeae* (BRATEK et al., 1999)

BASIDIOMYCETES

Hymenogaster decorus Tul. & Tul. – Rugonfalva, *Carpino – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

H. muticus Berk. & Br. – Rugonfalva, *Carpineto – Quercetum petraeae* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

Octaviana laevis (Hesse) O. Kuntze – Szováta, *Fageto – Quercetum* (PAP-PÁZMÁNY-MISKY, 1987)

Az újabban közölt adatokkal 1032-t tesz ki a Székelyföldről, a Kárpát-medence keleti peremvidékének e mintegy 10–11 000 négyzetkilométernyi területéről napjainkban ismert, ún. nagyomba-taxonok száma. Az edényes virágtá-

lan és virágos növényfajok és alfajok számát a területről a székelyudvarhelyi születésű SOÓ Rezső akadémikus 1943-ban 1860-ra becsülte (közel 1800 faj). Növényföldrajzi szempontból a terület a *Transsilvanicum* keleti flórajárásába tartozik: *Praesiculum*, *Siculum*, *Hargitanum*, *Marusicum*, északon részben a *Praemarmarosicum* (SOÓ, 1940).

Figyelembe véve Erdély többi területén, továbbá a Bánság, Partium és Máramaros vidékén folytatott kutatást, a leírt taxonok száma és a területek kutatási pontjainak a sűrűsége (lelőhelyeinek a terület száma) alapján ítélve a Székelyföld viszonylag elég jól kutatottnak mondható (1. és 2. térképek). Hasonló mértékben kutatott a mai megyebeosztás szerinti Kolozs megye, azután a Máramarosi medence és a Lápos-hegység, Brassó és környéke, a Radnai-havasok, a Gyalui-havasok, a Bihari-hegység (SÁNTHA, 1996). A lokális, helyi fajfelsorolások alapján Kolozsvár és környéke látszik a legkikutatottabbnak.

A tájékoztatás szándékával a közleményekben elsősorban az egy növényészövetkezetből említett (de előfordulhat v. nem más társulásban is) fajokat véve figyelembe, a Székelyföldön a nagyombák szempontjából a legjobban vizsgált természetes erdei társulások sorrendben: a lucfenyvesek (mint *Piceetum*, *Piceetum montanum* v. *Piceetum excelsae* említik), a gyertyános-tölgyesek (*Quercus – Carpinetum* v. *Carpineto – Quercetum petraeae*), a bükkösök (*Fagetum*, *Carpino – Fagetum* v. *Luzulo – Fagetum*) és a lópók (*Sphagnetum*, *Sphagno – Piceetum*, *Pino – Sphagnetum magellanici* és *Sphagno – Betuletum pubescentis*).

Kevésbé kutattak a patakmenték, a forráslápok, a mocsarak égeresei (*Alneto – Salicetum fragilis*, *Alnetum glutinosae-incanae*, *Alnetum incanae*) és a szubalpin jellegű havasi égerek (*Alnetum viridis*) állományai. Az említett természetes erdei társulásokhoz képest kevésbé vizsgáltak az ültetettek, mint az erdefenyő-, vörösfenyő- és az akácültetvények. A füves területekről (kaszálórét, láprét, legelő, tisztások) szintén kevesebb az adat, akárcsak az alhavi és havi törpecserjésekől és legelőkről.

Az 1032 nagygomba háromnegyede (legalább 750 taxon) kalaposgomba, a tinóru-félék (*Boletales*), a csiperkeszerűek (*Agaricales*) és a galambgombaszerűek (*Russulales*) rendjeiből. Természetesen azok a nemzetségek a fajgazdagok, melyek általában a hegyvidékekre, a közép- és magashegységekre jellemzőek. Ezt jól igazolják a legtöbb fajt számláló, a hegyvidéken inkább fajgazdagabb nemzetségek, mint a galamb- (*Russula*, 76 taxon) és a pókhálógombák (*Cortinarius*, 70), a tejelőgombák (*Lactarius*, 48), a 20–30 taxont számláló kígyó- (*Mycena*, 29), pereszke- (*Tricholoma*, 24), nedű- (*Hygrocybe*, 23) és szögletespórás gombák (*Entoloma*, 21), valamint a galócák (*Amanita*, 20).

A Székelyföldről a 20. század végére az ezret meghaladó nagygomba felkutatása jó eredménynek számít. Újabb fajok begyűjtése és meghatározása további kitartó munkákat igényel. Bizonyos, hogy a következő években a Székelyföld gombái iránt érdeklődő kutatóknak a mikológia számára is sikerül majd újdonságokat leírni. MOESZ Gusztáv szép szavai továbbra is éppúgy érvényesek, mint 1929-ben:

„A Székelyföld hatalmas erdősegei, csodás lápjai, dús kaszálói és megművelt területei még tömérdek gombafajt rejtethnek magukban, köztük kétségtelenül teljesen ismeretleneket is.”

Köszönöm BABOS Margit mikológus tanácsait, önzetlen segítségét, LÁZÁR Zsolt és BRATEK Zoltán gombászoknak a közlés alatt álló adataik átengedését, valamint a Magyar Tudományos Akadémia BOLYAI János Kutatói Ösztöndíj Kuratóriumának az anyagi támogatását.

Székelyföld nagygomba-kutatásának irodalma

1. ANTONÍN, V. (1989): **Einige interessante makromyzetenfunde aus Rumänien.** Acta Musei Moraviae, LXXIV, 1/2: 135–149, Brno
2. BABOS, M.; LÁSZLÓ, K.; SILAGHI, Gh. (1968): **Contribuții la cunoașterea macromicetelor rare din România.** Studii și cercetări biologice, Tom. 20 (3): 197–202, Cluj
3. BÂNHEGYI J. (1942): **Discomyceták a Székelyföldről.** Botanikai Közlemények. XXXIX, 5: 261–271, Budapest
4. BÂNYAI J. (1936): **A Cyathus stercoreus (Schw.) de Toni Vargyas mellett.** Botanikai Közlemények, pp. 216, Budapest
5. BECHET, M.; SĂLĂGEANU, Gh. (1974): **Cercetări asupra macromicetoflorei din rezervația naturală de la Cheile Turzii.** Contribuții botanice, pp. 56–65, Cluj
6. BENKŐ, J. (1778): **Transilvania sive Magnus Transilvanie Principatus olim Dacia Mediterranea dicitus Pars prior sive generalis,** T. I. pp. 126, Vindobonae
7. BENKŐ, J. (1780, 1781): **Nomenclatura botanica,** ill. **Nomenclatura vegetabilium.** (Közli:) MOLNÁR János (1783), **Benkő fűszeres nevezeti,** in: **Magyar Könyv-ház I.** pp. 317–432, ill. II. pp. 405–432, Pozsony
8. BOHUS, G. (1941): **A Boletus impolitus Fr. nagy mennyiségben való előfordulása Magyarországon.** Bot. Közl. 38 (5–6): 380, Budapest
9. BOHUS, G. (1943): **Russula-Forschungen I. Von den im Sommer des Jahres 1941. gesammelten Russulen aus Ungarn.** Borbásia Nova 13: 1–9, Budapest
10. BOHUS, G. (1944): **A Magyarországi Boletusok kritikai felsorolása.** Annales Hist.-Nat. Musei Nationalis Hungarici. XXXVII. Pars Botanica, pp.17–65, Budapest
11. BOHUS, G. (1944): **A szép Russula aurora Krombh. előfordulása a Szent Anna-tó közelében.** Magyar Gombászati Lapok. I. Köt. 1. sz., pp. 13–14, Budapest
12. BRATEK, Z.; ALBERT, L.; BAGI, I.; PÁLFI, B.; TAKÁCS, T.; RUDNÓY, Sz.; HALÁSZ, K. (1999): **New and rare hypogeous fungi of Carpathian Basin.** Federation Francaise Des Trufficulteurs. Aix-en-Provence (in press)
13. CSÚRÖS-KÁPTALAN M. (1958): **Adatok a Kászoni-medence gombafldrájának ismeretéhez.** Studia Universitatum BABEȘ et BOLYAI, Tom. III. nr. 7. Ser. II. Fasc. 2, pp. 41–45, Cluj

14. CSÜRÖS-KÁPTALAN, M.; CSÜRÖS, Št. (1956): **Contribuții la cunoașterea macromicetelor din munții Harghita.** Revista pădurilor, 1: 12–15.
15. FUSS, M. (1878): **Systematische Aufzählung der in Siebenbürgen angegebenen Cryptogamen.** Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge, XIV. Bd. II. Heft., pp. 458–459, Hermannstadt.
16. HOLLÓS L. (1903): **A nyári és fehér szarvasgomba termőhelyei Magyarországon.** Növénytani Közlemények, 2: 8–15, Budapest
17. HOLLÓS L. (1903): **Magyarország gasteromycetái.** Megjelenik a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával, Budapest
18. HOLLÓS L. (1911): **Magyarország földalatti gombái, szarvasgombaféléi.** Budapest
19. ISTVÁNFFI Gy. (1895): **Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez.** Természetrzaji Füzetek, XXXVIII., pp. 97–110
20. ISTVÁNFFI Gy. (1899): **A magyar ehető és mérges gombák könyve.** Budapest
21. ISTVÁNFFI Gy. (1907): **Jelentés a m.kir. erdőhatóságok területén előforduló ehető gombák értékesítési és eltartási módjairól.** A M.Kir. Központi Szőlészeti Kísérleti Állomás és Ampeológiai Intézet Évkönyve, 1: 160–172, Budapest
22. KOVÁCS, S. (1979): **Flora și vegetația Munților Bodoc.** Disszertáció, BABEȘ-BOLYAI TE, pp. 22–28, Kolozsvár
23. LÁSZLÓ, K. (1970): **Contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejuriimi.** Aluta, pp. 63–74, Sepsiszentgyörgyi Múzeum, Sepsiszentgyörgy
24. LÁSZLÓ, K. (1972): **Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R.S. România.** Aluta IV, pp. 41–60, Muzeul Sf. Gheorghe, Sf. Gheorghe
25. LÁSZLÓ, K. (1975): **Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejuriimi.** Aluta VI–VII (1974–75), pp. 463–468
26. LÁSZLÓ, K. (1979): **Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejuriimi.** Aluta, pp. 415–419, Sepsiszentgyörgy
27. LÁSZLÓ K. (1984): **A nagyombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben.** Mikológiai Közlemények, Clusiana 1: 9–25, Budapest.
28. LÁSZLÓ, K.; PÁZMÁNY, D. (1976): **Seltene Pilze aus Rumänien.** Zeitschrift für Pilzkunde. 42: 179–184, Karlsruhe
29. LÁSZLÓ K., PÁZMÁNY D., KOVÁCS S. (1981): **Adatok a Nemere-hegységhez tartozó Veresvíz-völgy nagyombáinak ismeretéhez.** Aluta XII–XIII (1980–81), pp. 353–362, Sepsiszentgyörgy
30. LÁSZLÓ K., ALBERT L., SARKADI Z. (1988): **A nagyombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben II.** Mikológiai Közlemények, Clusiana 3:163–176, Budapest
31. LÁZÁR Zs. (1999): **Adatok a Magasbükkk nagyombavilágához** (Közlés alatt: Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár)
32. LÁZÁR Zs. (1999): **Adatok a Gyergyói-havasok erdeifenyő ültetvényeinek nagyomba világaról.** Fenyőtobozok lebontásában szerepet játszó gombák a Gyergyói-havasokban (Erdély). I. Magyar Mikológiai Konferencián bemutatott poszterek kivona-tai. Acta Microbiologica et Immunologica Hungarica, Akadémiai Kiadó, Vol. 46. Nr. 2–3, p. 316, Budapest
33. MÁTYUS I. (1787): **Ó és Új Dietetica.** II. Köt., III. Könyv, IX. rész, p. 470, Pozsony
34. MIKLÓSSY, V. (1980): **Flora și aspecte de vegetație din împrejuriimi satului Misentea, județul Harghita.** Acta Hargitensia I, pp. 389–390, Csíkszereda
35. MOESZ G. (1929): **Gombák a Székelyföldről.** Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 50 éves jubileumára, pp. 544–554, Sepsiszentgyörgy
36. MOESZ, G. (1939): **Gombák a Székelyföldről.** Erdélyi Múzeum, pp. 371–375, Kolozsvár
37. MOLNÁR, Ker. J. S. J. (1780): **Phytologicon.** In : Historia Naturalis Hungariae, Budae
38. PÁL-FÁM F., LÁZÁR Zs., RIMÓCZI I. (1999): **Adatok néhány székelyföldi tőzeplap nagyombavilágának ismeretéhez** I. Magyar Mikológiai Konferencián bemutatott poszterkivonatok. Acta Microbiologica et Immunologica Hungarica, Akadémiai Kiadó, Vol. 46., Nr. 2–3. pp. 322., Budapest
39. PAP, G.; PÁZMÁNY, D.; MISKY, M. (1983, 1987): **Neue angaben über unterirdische Pilze Rumániens I, II.** Notulae Botanicae Horti Agrobotanici XIII., XVII., pp. 29–38; pp. 123–130, Cluj-Napoca
40. PAP, G.; PÁZMÁNY, D.; MISKY, Zs. (1990/91): **Neue angaben über unterirdische Pilze Rumániens III.** Not. Hort. Agrobot. XX–XXI, pp. 17–21, Cluj
41. PÁZMÁNY, D.; PAP, G. (1979): **Angaben über unterirdische Pilze Rumániens.** Not. Bot. Horti Agrobot. X., pp. 77–80
42. PÁZMÁNY, D. (1977/78, 1979): **Beitrage zur Kenntnis der Makromyzeten Rumániens II., III.** Notulae Botanicae Horti Agrobotanici (N.B.H.A.), 9: 51–57; 10: 69–75
43. PÁZMÁNY, D. (1984): **Leucoagaricus-Arten in Rumänien.** N.B.H.A. XIV, p. 37.
44. PÁZMÁNY, D. (1985): **Die Macrolepiota-Arten in Transilvanien.** Zeitschrift für Mycologie. Band 51 (1), pp. 51–60
45. PÁZMÁNY, D. (1986): **Ein methodologischer vorschlag zur Kartierung der in Rumänien vorkommenden Makromyzeten.** Chorologie der Macrole-

piota procera-Art. N.B.H.A. XVI., pp. 119–133

46. PÁZMÁNY, D. (1987): **Seltene und neue Inocybe-Arten aus Rumänien**. N.B. H. A., XVII., pp. 99–110

47. PÁZMÁNY, D. (1990–91): **Conspectus fungorum hypogaeorum Transsilvaniae**. N. B. H. A., XX–XXI, pp. 23–36

48. PÁZMÁNY, D. (1990/91a): **Espèces de Laccaria en Transsilvaniae**. N.B.H.A., pp. 5–16

49. PÁZMÁNY, D. (1992–93): **Specierum generis Russula e Transsilvania**. N.B.H.A., Cluj, XXII–XXIII, pp. 31–62

50. PÁZMÁNY, D. (1994/95): **Die Verbreitung der Langermania maxima-Art in Rumänien**. N.B.H.A. XXIV–XXV, pp. 27–36

51. PÁZMÁNY, D.; LÁSZLÓ, K. (1982, 79, 81, 82, 85, 87, 88/89, 92/93) : **Seltene Pilze aus Rumänien II.**, III., IV., V., VI., VII., VIII., N.B.H.A., Cluj, 10: 59–67, 11: 31–53, 12: 35–44, 5: 33–40, 17: 111–122, 18–19: 23–40, 12–3: 63–70

52. POP, A. (1981): **Similarități micocenologice între tinoavele Poiana Ștampeii, Mohos și Luci**. Studii și comunicări de ocrotirea naturii, pp. 262–266, Suceava

53. POP, A. (1987): **Contributions to the study of Romanian Helotiales (Ascomycetes)**. Rev. Roum. Biol., Biol. Végét., Tome 32, nr. 2, pp. 87., Bucarest

54. RÖMER, J. (1895): **Beitrage zur Flora von Kovászna**. Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. 26: 561–572, Hermannstadt

55. SĂLĂGEANU, Gh.; ȘTEFUREAC, I. T. (1972) : **Cercetări asupra macromicetelor găsite în unele mlaștini turbatoase din România**. Studii și cercetări de biologie, Seria Botanică. Tom. 24. Nr. 5., pp. 392–394, București

56. SÁNTHA T. (1996): **Nagygombák Gelence környékéről**. Múzeumi Füzetek. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület, pp. 87–103, Kolozsvár

57. SÁNTHA T. (1998): **Újabb nagygombák Gelence környékéről**. ACTA – 1997/1, A Csiki Székely Múzeum és a Székely Nemzeti Múzeum Évkönyve, pp. 59–64, Sepsiszentgyörgy

58. SÁNTHA T. (1998a): **Nedű és kígyógombák Gelencéről**. Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem. A „LIPPAY János–VAS Károly” Tudományos Ülészak előadásainak és posztereinek összefoglalói, pp. 52–53, Budapest

59. SÁNTHA T. (1999): **A Hygrophoropsis fuscosquamulosa P. D. Orton ritka nagygomba első adata Erdélyből**. PdD hallgatók II. Nemzetközi Konferenciája, Miskolci Egyetem Kiadványa, pp. 221–227

60. SILAGHI, Gh.; LÁSZLÓ, K. (1968): **Contribuții la cunoașterea macromicetelor din România**. Contribuții Botanice, pp. 109–117, Cluj

61. SILAGHI, Gh.; ȘTEFUREAC, T. I. (1969): **Cîte-va macromicete din turbării noi pt. România**. Contrib. Bot., Univ. BABEȘ–BOLYAI, pp. 69–95, Cluj

62. STANA, D. (1994/95): **Data regarding the spreading of the Phaeolepiota aurea (Matt. Fr.) Mre. species in Romania**. Notulae Botanicae, XXIV–XXV, pp. 26, Cluj

63. SZEMERE, L. (1965): **Die unterirdischen Pilze des Karpatenbeckens**. Akadémiai Kiadó, pp. 126; pp. 163, Budapest

Etnomikológiai irodalom

1. GAZDA K. (1970): **Adatok a szentkirályi gyűjtőgető gazdálkodásról**. Aluta II., Sepsiszentgyörgyi Múzeum, pp. 421–422., Sepsiszentgyörgy.

2. GAZDA K. (1980): **Gyermekvilág Esztelneken**. Kriterion, pp. 457., Bukarest

3. FEKETE L. (1901): **Népszerű erdészeti növénytan beszélgetésekben**. I. Füzet. Kiadja az „Országos Erdészeti Egyesület”, Budapest.

4. GUB J. (1996): **Erdő, mező növényei a Sóvidéken**. Firtos Művelődési Egylet, pp. 75–89., Korond

5. GREGOR F. (1973): **Magyar népi gombanevek**. Akadémiai Kiadó, 80. sz., Budapest

6. ISTVÁNFFI Gy. (1909): **Az ehető gombákról**. Természettudományi Közlöny: XLI. Köt. 484. Füz. pp. 433–449., Budapest

7. KICSII Sándor András (1995): **Néhány népi gombanevünkről**. (Kézirat)

8. KICSII Sándor (1998): **Vérzescsillapító tapló és pöfeteg a magyar népi gyógyászatban**. Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve, pp. 277–280., Kolozsvár

9. LÁSZLÓ, K. (1976–77): **A brassói és sepsiszentgyörgyi piacon árusított gombák**. Aluta, Sepsiszentgyörgyi Múzeum, pp. 210–218.

10. PÉNTEK, J.–SZABÓ, T. E. A. (1976): **Egy háromszéki falu népi növényismerete**. Ethnographia, LXXXVII. 1–2. sz., pp. 203–225., Budapest

11. SÁNTHA T., id. (1983): **A földrajzi nevek és népi növénynevek felhasználása az anyanyelvi nevelésben**. I. fokozati módszertani-tudományos dolgozat. BABEȘ-BOLYAI TE, Filológia Kar, Kolozsvár

12. SÁNTHA T. (1999): **Gelence népi gombaismerete**. (Kézirat)

13. SZEMERE L. (1921): **Ehető gombák gyűjtése, szárítása és értékesítése**. Herba, IV. 12. sz. p. 469.

14. TARISZNYÁS M. (1994): **Gyergyó történeti néprajza**. Akadémiai Kiadó, pp. 42–45., Budapest

15. ZSIGMOND, Gy. (1997): **A gomba helye népi kultúránkban. Egy falu (Sepsikőröspatak) etnomikológiai vizsgálata**. Néprajzi Tanulmányok, Bukaresti Egyetem Kiadványa, pp. 64–132.

16. ZSIGMOND, Gy. (1999): **Les champignons dans la médecine populaire hongroise.** Bull. Soc. mycol. Fr., 115 (1), pp. 79–90, Páris

Jegyzet

Az 1. és 2. táblázat az irodalomjegyzék munkáinak a 20. századi gyűjtési adatai szerint mutatja be, hogy egy bizonyos helység, földrajzi pontok (1. és 2. térkép) környékéről hány „nagygomba” taxont gyűjtöttek, közölték a kutatók a mai Kovászna, Hargita és Maros megye területén (kiegészítve 3 Brassó megyei kutatási ponttal: Hosszúfalu, Krizba, Kőhalom). A táblázatokban a kutatók által megírt rendszertani egységbe (faj, változat, forma) való besorolást változtatlanul meghagytam. Eszerint számoltam össze a taxonokat, így állapítottam meg az illető területről leírt gombák számát. A taxon száma után a kutatók nevének rövidítése és a közlés évszáma van feltüntetve, az illető helyről leírt taxonok száma szerinti sorrendben. Abban az esetben, ha egy taxont több kutató közölt, az első adatot vettem figyelembe.

Az 1. táblázatban a földfeletti termőtestet képező (talajon, gyepeken, mohagyepben, fatörzsön, fakérgen, korhadó fán, trágján, hulladékon stb.) nagygombák lelőhelyei szerepelnek. A táblázat tartalmazza MOESZ (1929, 1939), BÁNHEGYI (1942) és POP (1987) minden a *Discomycetes* osztályhoz tartozó faj lelőhelyeit. A szabad szemmel látható „nagyobb” termőtestű tömlős és bazidiumos gombákat a gyakorlatban a nagygomba kifejezéssel foglaljuk össze, viszont ez nem rendszertani megnevezés. A mikológiában használatos szakkifejezéseket, rendszertani fogalmakat tárgyaló értelmező szótárakban HAWKSWORTH, SUTTON és AINSWORTH (1983) a csészegombák (*Discomycetes*) közül elsősorban a *Helotiales* és *Pezizales* rendekbe tartozó fajokat tekintik nagygombáknak („larger fungi”). MOESZ dolgozataiból mindössze 4, BÁNHEGYI közleményéből 6 faj (*Hypodermataceae* és *Phacidiales* családokból, *Phacidiales*) nem tartozik az említett 2 rendbe.

A nyálkagomba adatokat nem számítottam (MOESZ, 1929, 1939; BÁNHEGYI, 1944; SÁNTHA, 1998; LÁZÁR, 1999).

Az 1. táblázat lelőhelyeiről az alábbi rendszertani egységekbe (BREITENBACH–KRÄNZLIN 1984–1995 nyomán) tartozó nagygombákat közölték:

ASCOMYCETES

PYRENOMYCETES

Sphaeriales (*Sphaeriaceae*; *Daldinia*; *Xylaria*)

DISCOMYCETES

Phacidiales (*Hypodermataceae*, *Phacidiales*)

Helotiales (*Geoglossaceae*, *Orbiliaceae*, *Dermataceae*, *Hyaloscyphaceae*, *Sclerotiniaceae*, *Helotiaceae*)

Pezizales (*Morchellaceae*, *Helvellaceae*, *Pezizaceae*, *Ascobolaceae*, *Sarcoscyphaceae*, *Humariaceae*)

BASIDIOMYCETES

ETEROBASIDIOMYCETES

Auriculariales (*Auriculariaceae*; *Auricularia*)

Tremellales (*Tremellaceae*; *Pseudohydnum*, *Exidia*, *Tremella*, *Tremiscus*)

Dacrymycetales (*Dacrymycetaceae*; *Calocera*)

Exobasidiales (*Exobasidium* *vaccini*)

HOLOBASIDIOMYCETES

Aphylophorales

Polyporales

Boetales

Agaricales

Russulales

GASTEROMYCETES

Phallales (*Phallaceae*)

Nidulariales (*Nidulariaceae*)

Lycoperdales (*Geastraceae*, *Lycoperdaceae*)

Sclerodermatales (*Sclerodermataceae*)

A táblázatokban feltüntetett kutatók nevének rövidítése:

ALB. = ALBERT László

ANT. = ANTONÍN, Vladimír

BAB. = BABOS Margit

BRAF. = BRATEK Zoltán

BÁN. = BÁNHEGYI János

BÁNY. = BÁNYAI János

BECH. = BECHET, Maria

BOH. = BOHUS Gábor

CSŰR. I. = CSŰRŐS István

CSŰR. K. M. = CSŰRŐS KÁPTALAN Margit

HOLL. = HOLLÓS László

IST. = ISTVÁNFFI Gyula

KOV. = KOVÁCS Sándor

LÁSZ. = LÁSZLÓ Kálmán

LÁZ. = LÁZÁR Zsolt

MIKL. = MIKLÓSSY Vilmos

MIS. M. = MISKY Mihály

MIS. Zs. = MISKY Zsuzsa

MOESZ = MOESZ Gusztáv

PAP = PAP Géza

PÁL-FÁM = PÁL-FÁM Ferenc

PÁZ. = PÁZMÁNY Dénes

POP = POP, Adriana

RIM. = RIMÓCZI Imre

SAR. = SARKADI Zoltán

SÁL. = SÁLÁGEANU, Gheorghe

SÁN. = SÁNTHA Tibor

SIL. = SILAGHI (SÁLÁGEANU), Gheorghe

STAN. = STANA, Doina

ȘTEF. = ȘTEFUREAC, I. Traian

SZEM. = SZEMERE László

Irodalom

1. BABOS M. (1987): **A magyar gombanevek kialakulása a XIX–XX. században.** Mikológiai Közlemények, 1. sz., Budapest
2. BÁNHEGYI J. (1944): **Nyálkagombák a Székelyföldről.** Magyar Gombászati Lapok. I. Köt. 1. sz., Budapest
3. BÁNHEGYI J., BOHUS G., KALMÁR Z., UBRIZSY G. (1953): **Magyarország nagygombái.** II. rész., Akadémiai Kiadó, Budapest
4. BÁNHEGYI J., TÓTH S., UBRIZSY G., VÖRÖS J. (1985): **Magyarország mikroszkopikus gombáinak határozó-könyve.** Akadémiai Kiadó, Budapest
5. BENKŐ, J. (1999): **Transsilvania specialis.** Kriterion Könyvkiadó, p. 24., p. 244., Bukarest–Kolozsvár

6. BON, M. (1988): **Clé monographique des russules d' Euro-pe.** Documents mycologiques, Tome XVIII, Fasc. 70–71, Lille

7. BREITENBACH, J.; KRÄNZLIN, F. (1984, 1986, 1991, 1995): **Pilze der Schweiz.** Band 1–4. Mykologia, Luzern.

8. CANDUSSO, M. (1997): **Hygrophorus. Fungi Europaei.** Lib-ria Basso, Alassio

9. CSÜRÖS I. (1973) : **Az Erdélyi-Mezőség élővilágáról.** Tudományos Kiadó, Bukarest

10. CSÜRÖS I. (1974) : **Az Erdélyi-medence növényvilágáról.** Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár

11. ELIADE, E. (1965): **Conspectul macromicetelor din România.** Acta. Bot. Hort. Bucurestiensis, București

12. ERNYEI J. (1932): **BENKŐ József természettudományi hagyatéka.** Botanikai Közlemények, XXIX. Köt., 1–4. Füz., Budapest

13. ERCSEI J. (1844): **Nemes Tordamegye flórája.** p. 123–124., Kolozsvárt.

14. FASCHING, Fr. (1744): **Nova Dacia sive Principatus Transilvaniae.** Pars 5, p. 46., Claudiopolis

15. GOMBOCZ E. (1936): **A magyar botanika története.** Magyar Tudományos Akadémia, Budapest

16. HAWSKSWORTH, D. L.; SUTTON, B. C.; AINSWORTH, G. C. (1983): **Ainsworth & Bisby's Dictionary of the Fungi, 7th ed.** Commonwealth Mycological Institute, Kew, United Kingdom

17. JÁVORKA S. (1947): **MOESZ Gusztáv.** Magyar Gombászati Lapok. 1–2. sz., p. 3–6., Budapest

18. KALMÁR Z. (1991): **A mikológia fejlődése az elmúlt száz év alatt.** Bot. Közlem. 78. kötet, Supplementum

19. KALMÁR Z., MAKARA Gy., RIMÓCZI I. (1995): **Gombászkönyv.** Mezőgazda, Budapest

20. KRIEGLSTEINER, G. J. (1991, 1993): **Verbreitungsatlas der Groszpilze Deutschlands (West).** Band 1, 2. Ulmer GmbH, Stuttgart

21. KÁDÁR Z., PRISZTER SZ. (1992): **Az élővilág megismerésének kezdetei hazánkban.** Akadémiai Kiadó, Budapest

22. KOVÁCS J. A. (1997): **A Székelyföld flórákutatásának áttekintése.** Bot. Közlem., 84. kötet 1–2. füzet, p. 41–49.

23. MOESZ G. (1934): **A hazai gombakutatás múltja és jele-ne.** Természettudományi Közlöny, Budapest, 1–15. sz.

24. PÁZMÁNY D. (1998): **Gombahatározó. Nemlemez gombák.** Bon Ami Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy

25. PRISZTER, Sz. (1988): **A nagygombák magyar és latin névjegyzéke.** Clusiana, Mikológiai Közlemények, 1988/1–2, Budapest

26. SÁNTHA T. (1996): **Az erdélyi nagygombák kutatásáról.** Mikológiai Közlemények, Vol. 35. No. 1–2. p. 93–109., Budapest

27. SOÓ R. (1940): **A Székelyföld flórájának előmunkálatai.** Editio Institutii Syst.-Geobotanici Museique Botanici Universitatis Kolozsvár, Kolozsvár

28. SOÓ R. (1943): **A Székelyföld flórája.** Supplementum I., Kolozsvár

29. TÓTH S. (1977): **Megemlékezés BÁNHEGYI Józsefről (1911–1976).** Botanikai Közlemények. 64. Köt. 1. Füz., p. 1–3., Budapest

30. VERESS M. (1982): **Gombászkönyv.** Kriterion Könyvkiadó, Bukarest

31. VOFKORI L. (1998): **Székelyföld útikönyve.** I–II. Cartographia, Budapest

Istoricul cercetării macromicetelor din Secuime

(Rezumat)

Lucrarea prezintă istoricul cercetării macromicetelor din Secuime (Székelyföld). În anii șaptezeci ai secolului al XVIII-lea József BENKŐ în opera sa **Transilvania sive Magna Transilvanie Principatus...** (1778) prezintă pentru prima dată flora din Transilvania. Odată cu activitatea botanică a lui BENKŐ, aceasta se înscrie între primele date științifice micologice. Tot în această perioadă, István MÁTYUS joacă un rol important în bogățirea cunoștințelor despre ciuperci (**Ő és Új Diaetetica**, 1787). În continuare, până în anii '90 ai secolului al XIX-lea referirile la specii de macromicete sunt foarte puține (descrierile floristice ale lui ERCSEI, FUSS și RÖMER). În jur de 40 de macromicete vor fi descrise și de pe teritoriul Secuimii abia în opera **Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez** (1895), de micologul Gyula ISTVÁNFFI. În prima parte a secolului al XX-lea alți micologi de seamă, ca HOLLÓS, MOESZ, BOHUS și BÁNHEGYI cercetează ciupercile de pe teritoriul amintit. Se remarcă în special Gusztáv MOESZ, care a însumat datele din literatura de specialitate. În lucrarea sa, **Gombák a Székelyföldről** (1929), depune bazele cercetării micologice din Secuime. Până la sfârșitul anilor optzeci micologi ca BABOS, LÁSZLÓ, SILAGHI, PÁZMÁNY și POP publică o serie de macromicete. O activitate proeminentă de cercetare a avut Kálmán LÁSZLÓ, care a publicat în studii individuale în jur de 500 de specii necunoscute până atunci, iar alți 300 de taxoni în colaborare cu alți cercetători. LÁSZLÓ depune bazele cercetării macromicologice printr-o vastă cercetare pe teren și prin însumarea taxonilor (951 de

specii și 9 varietăți) din literatură, referitoare la județele Harghita și Covasna (LÁSZLÓ, 1984, 1988). Ciupercile subterane au fost cercetate de PAP, PÁZMÁNY și MISKY. Câteva specii au fost publicate și de SZEMERE. Dintre botaniști CSÚRÖS-KÁPTALAN, CSÚRÖS, KOVÁCS și MIKLÓSSY au contribuit la cercetarea macromicetelor. După lucrarea de sinteză a lui LÁSZLÓ (1988), noi rezultate sunt aduse de micologii PAP, PÁZMÁNY, MISKY, ANTONÍN, SÁNTHA, LÁZÁR, RIMÓCZI, PÁL-FÁM, BRATEK și colab. Însușind taxonii noi publicați de cei amintiți (960), numărul lor se ridică la 1032 pe teritoriul județelor Harghita, Covasna și Mureș.

Research on the Macrofungi of Székelyföld

(Abstract)

The research of the fungi in Transylvania started in the 70's and 80's of the 18th century, simultaneously with the botanical work of József BENKŐ. The first genuine, scientific data on fungi can be found in his work, *Transsilvania sive Magnus Transsilvanie Principatus...* (1778). In the development of the mycological knowledge of that time, the scientist István MÁTYUS (Ó és Új Diaetetica 1787) had an important role as well. From the 19th century, only a few fungal species were mentioned in the floristical studies of ERCSEI, FUSS and RÖMER. By the study of mycologist ISTVÁNFFI, *Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez* (1895), almost 40 macrofungi became known in the end of the last century (19th). In the first part of the 20th century the fungi of Székelyföld were started to be investigated by other professional mycologists: HOLLÓS, MOESZ, BOHUS and BÁNHEGYI. Gusztáv MOESZ had significant role in establishing of the fungal research by summarizing the mycological knowledge of the area gained that time in this work *Gombák a Székelyföldről* (1929). In the second half of the century by the end of the 80's, mycological research were done by professional mycologists namely BABOS, LÁSZLÓ, SILAGHI, PÁZMÁNY and POP. The work of

Kálmán LÁSZLÓ was the most prominent, who created an extensive collection, and published about 500 taxons alone and 300 other taxons with co-authors. He also had an important role in establishing of the macrofungal research by two studies (LÁSZLÓ 1984,1988), in which he summarized the literature and demonstrated the numbers of taxons known (951 species, 9 variations) from the area of the counties Harghita and Covasna. The works of PAP, PÁZMÁNY, MISKY are important in the research of the hypogeous fungi. Some hypogeous fungi were also published by SZEMERE. The contributions of CSÚRÖS-KÁPTALAN, CSÚRÖS, KOVÁCS and MIKLÓSSY are significant ones. After the summarizing work of LÁSZLÓ (1988) new results came to light by: PAP, PÁZMÁNY, MISKY, ANTONÍN, SÁNTHA, LÁZÁR, RIMÓCZI, PÁL-FÁM, BRATEK et al. The new taxons published by the mycologists mentioned before raised the number of the taxons known from Székelyföld (present counties of Harghita, Covasna and Mureș) to 1032.

A kutatott hely	Földfeletti termőtestű nagygombák száma	
	Faj	Változat v. forma
Angyalos	5 : KOV. 1979, LÁSZ. 1974/75, LÁSZ. 1979	–
Balavásár	1 : LÁSZ. 1972	–
Bálványosfürdő, Büdöshegy (Buffogó láp)	145 : KOV. 1979, LÁSZ. 1979, 1974, 1974/75, 1988, 1984 HOLL. 1903, BÁN. 1942. BOH. 1944, PÁZ.–LÁSZ. 1982, 1987, 1988/89 1992/93, PÁZ. 1986	7 var. : LÁSZ. 1974/75, 1979, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, KOV. 1979 1 forma LÁSZ. 1979
Betfalva	1 : PÁZ. 1986	–
Békási-szoros	9 : BÁN. 1942 LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, PÁZ.–LÁSZ. 1988/89	–
Bélbor (Székpatak)	14 : LÁSZ. 1984	–
Bélbori medence	2 : SIL.–ŠTEF. 1969	–
Bodzaforduló	2 : LÁSZ. 1970, 1972	–
Borszék (Kerekszék, Kossuth erdő, Bükkhavas)	19 : HOLL. 1903, LÁSZ. 1984, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Borzont (Nyíres-láp)	4 : PÁL–FÁM–LÁZ.–RIM. 1999	–
Csernáton	1 : KOV. 1979	–
Csíkkarcfalva (Ráckebele, Lok-völgy)	27 : LÁSZ. 1984, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Csíkmadaras	6 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, LÁSZ. 1984	1 : LÁSZ.–SAR. 1988
Csíkmindszent	40 : MIKL. 1980	–
Csíkszereda	1 : PÁZ.–LÁSZ. 1979	–
Csíksomlyó (Várhegy)	1 : MOESZ. 1939	–
Csíkszentimrei Büdösfürdő	97 : CSŰR. K.M.–CSŰR. I. 1956, LÁSZ. 1970, 1972, 1979, 1984, PÁZ.–LÁSZ. 1981	1 : LÁSZ. 1970
Csíkszentkirály	1 : BOH. 1944	–
Csíkszentmihály	1 : BOH. 1944	–
Csíkszenttamás (Illanc hegy)	6 : LÁSZ. 1984	–
Dicsőszentmárton	5 : LÁSZ. 1972, IST. 1907, SIL.–LÁSZ. 1968	–
Előpatak	2 : MOESZ. 1939	–
Erősd	3 : LÁSZ. 1970	–
Fehéregyháza	1 : IST. 1907	–
Fenyéd (17 falusi erdő)	11 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Firtosmartonos	1 : PÁZ. 1986	–
Futásfalva	2 : IST. 1906, KOV. 1979	–
Gagy	1 : PÁZ. 1986	–
Gelence (Tanórok, Kormos, Hintófa, Csereoldal, Zúgás)	263 : SÁN. 1996, 1998, 1998 a, 1999	3 : SÁN. 1998 a, 1998
Görgényszentimre (Görgény)	7 : IST. 1907, MOESZ. 1929	–
Güdüc	2 : LÁSZ. 1984	–
Gyergyóalfalu	4 : IST. 1906, BOH. 1944	–
Gyergyószentmiklós	18 : LÁSZ. 1984, IST. 1907	2 : LÁSZ. 1984
Gyergyótekerőpatak	1 : IST. 1907	–

A kutatott hely	Földfeletti termőtestű nagygombák száma	
	Faj	Változat v. forma
Gyergyótölgyes	11 : IST. 1907, BÁN. 1942, STAN. 1995	–
Gyergyóújfalu	1 : LÁSZ. 1984	1 : PÁZ. 1990/91 A
Gyilkos-tó	6 : BÁN. 1942, BOH. 1944, LÁSZ. 1984	–
Hargita-hegység (általában)	3 : PÁZ. 1977/78, LÁSZ. 1982	–
Hargitafürdő	22 : BÁN. 1942, BOH. 1944, ANT. 1989	1 : BÁN. 1942
Hosszúfalu (Négyfalu, Szecseleváros – Brassó megye)	28 : LÁSZ. 1972, SIL.–LÁSZ. 1968 PÁZ.–LÁSZ. 1982, BAB.–LÁSZ.–SIL. 1968, PÁZ.–LÁSZ. 1968	–
Kalonda	1 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Kányád	1 : PÁZ. 1986 a	–
Kászonújfalu	25 : CSŰR. K. M. 1958	–
Kézdialbis	1 : KOV. 1979	–
Kézdivásárhely	4 : IST. 1907	–
Kirulyfürdő	17 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Kommandó	8 : BOH. 1943, 1944	1 : BOH. 1943
Korond (Datka)	1 : MOESZ. 1939	–
Kovácszna	21 : LÁSZ. 1970, 1972, SIL.–LÁSZ. 1968, LÁSZ. 1979, PÁZ. 1986	1 : SIL.–LÁSZ. 1968
Kőhalom (Brassó m.)	7 : SIL.–LÁSZ. 1968, LÁSZ. 1972, PÁZ.–LÁSZ. 1981, 1982	–
Krizba (Brassó m.)	5 : LÁSZ. 1972	–
Libánfalva	5 : LÁSZ. 1984, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988 PÁZ. 1986	–
Lucs-láp	76 : POP 1981, LÁSZ. 1972, 1970, 1979, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, LÁSZ. 1984, PÁL–FÁM–LÁZ.–RIM. 1999, MOESZ 1939, LÁSZ. 1979	2 : LÁSZ. 1984
Madicsafürdő (Csikkarcfalva)	18 : LÁSZ. 1984	–
Magyarandrásfalva	1 : PÁZ. 1986 a	–
Magasbükki hegység – 1416 m (Magasbükki p., Oltforrás, Mogyorósbükki, Fűrész p. stb.)	151 : LÁZ. 1999	–
Marosfő	17 : LÁSZ. 1984, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Maroshévíz – Toplicza (Bánffy-hegy, Fagettel erdő, Pisztrángos patak)	42 : LÁSZ. 1984, BÁN. 1942, BOH. 1944, PÁZ.–LÁSZ. 1981, PÁZ. 1987	2 : LÁSZ. 1984
Maroskece	1 : PÁZ. 1994/95	–
Marosvásárhely (Somos tető)	2 : MOESZ 1929, PÁZ.–LÁSZ. 1987	–
Málnás (Herec hegy)	44 : KOV. 1979, LÁSZ. 1974/75, 1984, 1979, PÁZ.–LÁSZ. 1984	1 : KOV. 1979
Málnásfürdő	32 : LÁSZ. 1970, 1972, 1984, SIL.–LÁSZ. 1968, LÁSZ. 1974/75, 1979, PÁZ.–LÁSZ. 1981	1 : LÁSZ. 1974/75
Mikóújfalu	3 : LÁSZ. 1970, 1972	–

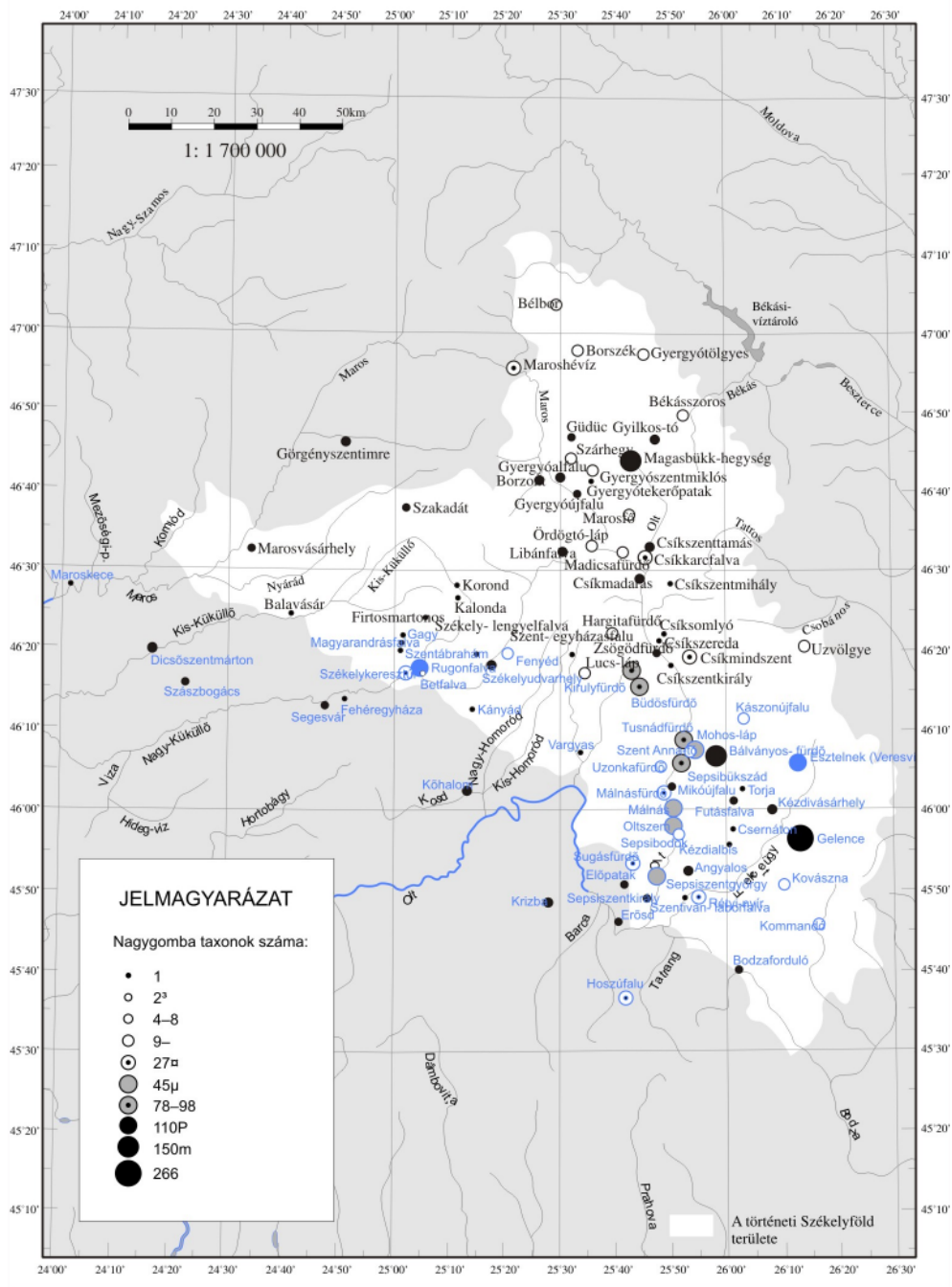
A kutatott hely	Földfeletti termőtestű nagygombák száma	
	Faj	Változat v. forma
Mohos lúp (Kukojszás)	57 : POP 1981, LÁSZ. 1972, 1970, BÁN. 1942, SIL.–LÁSZ. 1968, BOH. 1943, LÁSZ. 1984, MOESZ. 1939, BAB.–LÁSZ.–SZIL. 1968, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, PÁL-FÁM-LÁZ.–RIM. 1999	–
Oltszem	65 : KOV. 1979, LÁSZ. 1979, 1984, PÁZ. 1985, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Ördögtő-lúp (mint Libántelep és Csíkkarcfalva környéke)	10 : LÁSZ. 1984, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Rétyi Nyír	32 : MOESZ. 1929, LÁSZ. 1970, 1979, 1972, POP 1987, LÁSZ. 1974/75, PÁZ. 1986	–
Rugonfalva	113 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988 (MISKY M. adatai is), LÁSZ. 1984, 1972, LÁSZ.–PÁZ. 1976, LÁSZ. 1979, PÁZ.–LÁSZ. 1981, PÁZ. 1984, 1985, 1990/91 a, 1994/95	4 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, PÁZ. 1990/91 a
Segesvár	3 : LÁSZ. 1972, SIL.–LÁSZ. 1968	–
Sepsibodok	16 : KOV. 1979, LÁSZ. 1984	–
Sepibükszád	81 : KOV. 1979, BÁN. 1942, LÁSZ. 1974/75, 1979, 1970, 1972, BAB.–LÁSZ.–SIL. 1968, SIL.–LÁSZ. 1968, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	2 : LÁSZ. 1974/75
Sepiszentgyörgy (Őrkő, Pacé, Szemerja)	54 : LÁSZ. 1970, 1972, 1974/75, 1979, BAB.–LÁSZ.–SIL. 1968, PÁZ. 1990/91 a, MOESZ. 1939, PÁZ.–LÁSZ. 1979	2 : LÁSZ. 1970, 1974/75
Sepiszentkirály	2 : LÁSZ. 1970	–
Sugásfürdő	32 : LÁSZ. 1970, 1972, 1979, BAB.–LÁSZ.–SIL. 1968, SIL.–LÁSZ. 1968, LÁSZ. 1974/75, LÁSZ.–PÁZ. 1976	1 : LÁSZ. 1974/75
Szakadát	2 : PÁZ.–LÁSZ. 1981, PÁZ. 1990/91 a	1 : PÁZ. 1992/93
Szárhegy (Piricske hegy)	10 : LÁSZ. 1984, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988 BOH. 1944	–
Szászbogács	2 : PÁZ. 1985, 1986	–
Szent Anna-tó	24 : BOH. 1944, ANT. 1989, LÁSZ. 1970, BOH. 1943, LÁSZ. 1972, BOH. 1941, PÁZ. 1977/78	1 : ANT. 1989
Szentábrahám	2 : PÁZ. 1986	–
Szentegyháza	1 : PÁZ. 1992/93	–
Szentivánlaborfalva	–	1 : PÁZ.–LÁSZ. 1992/93
Székelykeresztúr, Sósút	40 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988, 1972, 1970, MOESZ. 1939, PÁZ. 1986	1 : LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988
Székelylengyelfalva	1 : PÁZ. 1994/95	–
Székelyudvarhely	6 : MOESZ 1939, HOLL. 1903	–
Tordai-hasadék	167 : BECH.–SÁL. 1974, PÁZ.–LÁSZ. 1985, 1987	2 forma: PÁZ. 1992/93

A kutatott hely	Földfeletti termőtestű nagygombák száma	
	Faj	Változat v. forma
Torja	1 : IST. 1907	–
Tusnádfürdő, Nagycsomád, Kiscsomád (Tusnád)	79 : LÁSZ. 1970, BÁN. 1944, SIL.–LÁSZ. 1968, BOH. 1943, 1944, BAB.–LÁSZ.–SIL. 1968, HOLL. 1903, LÁSZ. 1972, ANT. 1989, LÁSZ.–PÁZ. 1976	1 : HOLL. 1903
Uzonkafürdő	15 : LÁSZ. 1970, 1972, 1979, SIL.–LÁSZ. 1968	–
Uzvölgye	12 : BOH. 1943, 1944, LÁSZ.–ALB.–SAR. 1988	–
Vargyas (Súgó barlang falán)	1 : BÁNY. 1936	–
Veresvíz-völgy (Esztelnek, Csomortán, Kászonjakabfalva, Kézdialmás és Lemhény környék)	115 : LÁSZ.–PÁZ.–KOV. 1981, PÁZ. 1990/91 a	5 : LÁSZ.–PÁZ.–KOV. 1981, PÁZ. 1992/93
Zsögödfürdő	2 : SIL.–ŠTEF. 1969, PÁZ. 1992/93	–

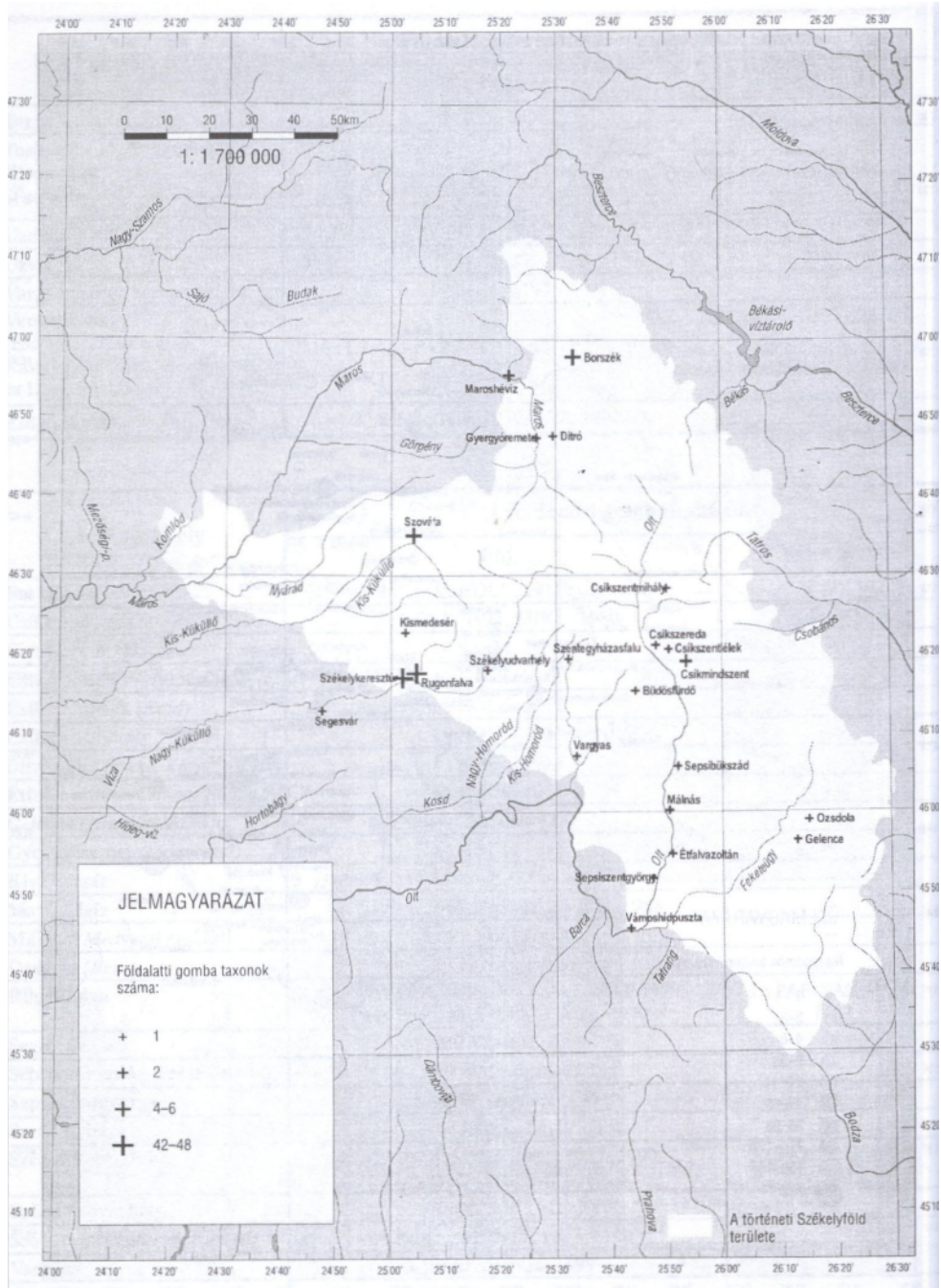
A kutatott hely	A földalatti gombák száma	
	Faj	Változatok
Borszék (Bükk-havas)	4 : HOLL. 1911	–
Csíkminszent	2 : HOLL. 1911, MIKL. 1980	–
Csík Szereda (Hargita)	1 : SZEM. 1965	–
Csík szentimre – Büdösfürdő	1 : LÁSZ. 1972	–
Csík szentlélek (Köld)	1 : HOLL. 1911	–
Csík szentmihály	1 : HOLL. 1911	–
Ditró (Soza feneke, Közrez nyaka)	1 : HOLL. 1911	–
Étfalvazoltán (Csomóz puszta)	1 : HOLL. 1911	–
Gelence (Hintófa, Hilibi)	1 : SÁN. 1998	–
Gyergyóremete (Togyeczel)	1 : HOLL. 1911	–
Kismedesér	1 : PAP–PÁZ.–MIS. 1983	–
Maroshévíz	2 : SZEM. 1965, PAP–PÁZ.–MIS. 1983	–
Málnás (Medvecskésoldal)	1 : LÁSZ. 1974/75	–
Ozsdola (Égés)	1 : HOLL. 1911	–
Rugonfalva	41 : PAP–PÁZ.–MIS. 1987, PÁZ.–PAP 1979, PAP–PÁZ.–MIS. 1990, LÁSZ. 1972	1 : PAP–PÁZ.–MIS. 1983
Segesvár	1 : BRAT. et al. 1999	–
Sepsibükkszád – Szent Anna-tó	1 : PAP–PÁZ.–MIS. 1983	–
Sepsiszentgyörgy	1 : BRAT. és mtsai 1999	–
Szentegyháza	1 : HOLL. 1911	–
Székelykeresztúr	45 : PAP–PÁZ.–MIS. 1983, 1987, 1990, PÁZ.–PAP. 1979	3 : PÁZ.–PAP–MIS. 1983
Székelyudvarhely	1 : HOLL. 1911	–
Szováta – (Medve tó, Rigó tó)	6 : PÁZ.–PAP–MIS. 1983, 1990	–
Vargyas	1 BRAT. és mtsai 1999	–
Vámoshídpuszta	1 BRAT. és mtsai 1999	–

1. térkép A Székelyföld nagygomba-kutatásának állapota a 20. században

2. térkép A Székelyföldön a 20. században közölt földalatti gombák lelőhelyei

